

A fentiek alapján kimondhatjuk, hogy a templomoknak körülbelül 10–15%-ában áll valóban megfelelő, sípos orgona. Ehhez hasonlóan 15–20%-os arányban szolgálnak viszonylag jó állapotú harmóniumok, pianínók vagy zongorák. Leszámítva a gyülekezetek mintegy 25%-át, ahol nincs rendszeres hangszeres szolgálat, a fennmaradó kb. 40% esetében valamilyen hangszerpótlék: digitális vagy elektromos orgona, esetleg szintetizátor szól. Biztató jel, hogy egyházmegyénkben előkészítés alatt áll egy alapítvány, amely első renden hangszerparkunk karbantartását, fejlesztését szolgálja a jövőben.

A 63 gyülekezetből 8–10 helyen működik gyülekezeti kórus, van, ahol vegyes kamarakórus, máshol kis nőikar vagy férfidalárda, esetleg önálló gyermekkórus. Általában hetente próbálnak, mások alkalmilag gyakorolnak. Arra is akad példa, hogy szomszédos gyülekezetekből állnak össze énekelni, esetleg protestáns vagy ökumenikus kórus alakul a településen élő testvérekkel. Jól látszik, mennyi módja lehet a közös énekléssel való istendicsőítésnek, amely mindenképpen pozitív élmény a kórustagoknak éppúgy, mint ahogy lelki feltöltődést jelenthet szolgálatuk az adott gyülekezetnek vagy közösségnek, emelvén ünnepi alkalmak fényét is! Bizakodásra ad okot, hogy gyülekezeteink 15–20%-ában működik éneklő közösség!

Varga Áron

120 éve született a Kálvin téri egyházközség egykori organistája: Ákom Lajos

Ákom Lajos 1895. március 7-én a partiumi Margittán született. Fialat orgonaművészként, 26 évesen választották meg gimnáziumi énektanára, *Krausz Gusztáv* halálát követően Kálvin téri organista-kántornak, és ezt a szolgálatot 46 éven keresztül, egészen haláláig minden történelmi változás és megpróbáltatás ellenére hűségesen ellátta.

1913-ban érettségizett a budapesti Lónyay Gimnáziumban, majd a vegyész-tanulmányokat abbahagyva 1915–1919 közt a Zeneakadémia diákja volt. Orgonát *Antalffy-Zsíross Dezső*nél, zeneszerzést *Weiner Leónál* tanult. Pályája első évtizedében igen sokat koncertezett bel- és külföldön (Ausztriában, Olaszországban, Svájcban), majd 1930–31 közt a Nemzeti Zenedében tanított orgonát.

A II. világháborút követően koholt vádak alapján őt is meghurcolták. Nem vállalt semmilyen megalkuvást, így oktatási intézményben nem kapott állást. Egyházi szolgálata mellett magánórákat adott. Tanítványai közé tartozott többek között *Beharka Pál* és *Szathmáry Zsigmond* is. Halála után a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

Az organista. A pesti református egyházközség parokhiális tanácsa 1921-ben két kántori státuszt: egy organista- és egy egyházkarnagyi állást hozott létre. Az organista, Ákom Lajos volt felelős a vasár- és ünnepnap i stentiszteletekért, a karnagyként megválasztott *Árokháty Béla* orgonált hétköznapokon és szer-

vezte a kórust, akik vasárnapi és ünnepi istentiszteleteken énekeltek. Mindketten évi négy egyházi hangversenyre voltak kötelezve, továbbá a téli hónapokban hetenként egy zenés áhítatot tartottak.¹

Ákom zeneakadémiai orgonatanára, *Antalfy-Zsiross Dezső* a párizsi Vincent d'Indy közvetítésével maga César Franck tanítványi örökségét adhatta át a fiatal orgonistának. Így Ákom kiemelkedő képviselője volt az ún. francia iskolának, miközben Magyarországon akkor alapvetően a német játéktípus volt a meghatározó. Csak néhány fennmaradt rádiófelvétel tanúskodik virtuóz, pontos, ugyanakkor kifinomult zeneiségről tanúskodó orgonajátékaról.

A magyar zenei életről 1929-ben kiadott, átfogó képet adó album² így méltatja: „A zeneművészeti főiskolán, az utóbbi évtizedekben képzett számos neves orgonaművészek egyik legjobbjá”, amit három sajtóméltatással támaszt alá:

Orgonavirtuózaink közül Ákom Lajos az egyik legtehetségesebb és legképzetebb. Játékában a legszebb harmóniákká egyesül a komoly mélység, egy virtuóz technikai kidolgozottság és a finom színek skálája. (Budapesti Hírlap)

A mindig ízléses regisztrálás: abszolút biztos, szinte zongoraszerűen könnyű technika, kristálytisza hangvezetés, vakító fantázia. (Magyarság)

Szakértő és teljes ember, akinek a játékában valódi költészet szólal meg. Hangszerét kifinomult hangzással kezeli. A friss, természetes, minden hamis vihartól mentes felfogása duplán jól tesz a publikum fülének és stílusértelmezésének. (Pester Lloyd)

Orgonaművei a 150. genfi zsoltár dallamát felhasználó —eredetileg *Improvisatio* feliratú— kompozíción kívül nyomtatásban nem jelentek meg.³ A fennmaradt orgonaművek kéziratai sokszor csak vázlatos lejegyzések, melyek azt éreztetik, hogy szerzőjük alapvetően az improvizáció műfajában érezte magát otthon, a futamokkal, apró figurációkkal zsúfolt kottakép ugyanakkor egy virtuóz hangszeres technikával rendelkező orgonaművésztől tanúskodik.

Az 50-es évek közepén, a Református Korálkönyv szerkesztése idején Ákom önállóan megharmonizálta az énekeskönyv összes dallamát. Itt sem vállalt megalkuvást, így letétjei nem kerültek be a hivatalos korálkönyvbe, de önálló gyűjteménye tanítványainak köszönhetően több példányban is ránk maradt.

A kóruskarnagy. Árokháty és *Lajtha László* 1927-ben egyesületként alakította meg a *Goudimel-énekkart*, majd a pesti református egyházhoz fordultak, kérve hogy az egyházközség fogadja be és vegye pártfogásába őket. A presbitérium

¹ Bővebben erről: BÓDISS Tamás: „Lajtha László, a református egyházzeneész”, *Magyar Egyházzene* XX (2012/2013) 157–164.

² *Ungarischer Künstler Almanach. Das Kunstleben Ungarns in Wort und Bild.* Red. Béla DIÓSY. Budapest 1929. 179. (Az idézett szöveget fordította BT.)

³ Megjelent BEHARKA Pál *Gyülekezeti orgonajáték* című orgonaiskolájában. Bp, 1980. 189–191.

1928-ban „a Goudimel Énekkart a budapesti ref. egyházközség hivatalos énekkarának nyilvánítja”. A kórossal, mely valószínűleg a Nemzeti Zenede és a Zeneakadémia hallgatóiból, valamint más önkéntesen jelentkező tagokból állt, több fellépésen szóló orgonaművel is közreműködött Ákom Lajos.⁴ Különösen értékes egy 1935-ös húsvéti rádiós istentisztelet alkalmával neki írt köszönő levél.

A mai Kálvin Kórus elődje 1947-ben, a háborút követő években alakult meg gyülekezeti énekkarként, immár Ákom Lajos vezetésével. Erről az egyéves évfordulón „kiállított” oklevél tanúskodik. Fellépéseikről nincsenek adataink, de a kórus birtokában ma is több kotta található ebből az időszakból.

A *Kálvin Kórus* vezetőjeként több kórusművet komponált, elsősorban az énekkarnak. Két kompozíciója: a Kónya Sándor gimnáziumi tanár szövegére írt *Ima*, valamint a Muraközy Gyula lelkipásztor versére írt *Bartimeus* nyomtatásban is megjelent 1995-ben a Református Egyházzeneészek Munkaközössége (ReZeM) gondozásában. Kéziratban fennmaradt egyházi kórusművei: *Betlehemi ének* (Domján János szövé.), *Csendesség* (Kenéz Ferenc szövé.), *Irgalom* (Palotai József szövé.), *Dicsőült helyeken*, *Nagy hálát adjunk, Ó, Sion, ébredj, Te szenvedsz értem*, valamint a bibliai szövegre készült *95. zsoltár*. Két kiemelkedő orgonakíséretes kórusa az önálló orgonaműként is ismert *150. zsoltár*, valamint az *Áldjad én lelkem* korált feldolgozó *Hálaének*.

Az egyházi kórusművek mellett szólóénekekre írt kompozíciói is jelentősek. 1941-ben Ady-verseket zenésített meg (*Álmom az Isten, Az Úr érkezése, Ezüst patkós paripámhoz, Kiskarácsonyi ének, Nem jön senki, Szelíd esti imádság*, valamint *Sírni, sírni, sírni*), de más költők verseit is feldolgozta, némelyeket kórusra (Áprily Lajos: *A rím, Tavaszodik, Reményik Sándor: Templomok, Czuczor Gergely: Farsangom / vegyeskar, Kisfaludy Károly: Hej csicsergő / vegyeskar, Kiss József: Borongás, Oscar Wilde: A kert*).

Filmzene. Ákom Lajost a nagyközönség néhány különösen népszerűvé vált dalon keresztül ismeri. Népdalfeldolgozásai és szórakoztató nótái különböző kiadványokban jelentek meg. Mi lehet ennek magyarázata? Talán Weiner-tanítvány lévén nem volt alkalma a népzenevel megismerkedni? Talán úgy érezte, hogy e dalokon keresztül tudja magyarságát leginkább kifejezni és mások előtt is megvallani?

A film műfajával Ákom már nagyon korán kapcsolatba került. A némafilmek idején mint moziorgonista kereste a kenyerét, valószínűleg ez is hozzájárult kitűnő improvizációs készségének ki-

⁴ Gyülekezeti estély 1930. november 2-án, zenés áhítat 1931. május 9-én, „Az evangélium a zeneművészetben” műsorösszeállítás. A dokumentumokat, leveleket a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltára őrzi.

alakulásához. Később, 1937–1942 között a Magyar Írók Filmje Vállalat számos filmjéhez ő írt kísérőzenét. Az első film a Két fogoly volt Jávor Pállal és Bajor Gizivel a főszerepekben, mely a háború és hadifogság miatt szétszakadt kapcsolatról és ennek családi következményeiről szól. A következő évben bemutatták A leányvári boszorkány-t, mely inkább vígjáték. Két Jókai-regény (Fekete gyémántok, Sárga rózsza) is Ákom zenéjével készült, az utolsó filmek egyike (Szeptember végén) pedig Petőfi Sándor alakjához kapcsolódott.

Egyházzenei műveltsége. Széles, átfogó látókörrel tanúskodik az az 1958 májusában írt, csupán kéziratban megmaradt írása, melyben az egyházi műzene jelentőségéről írva próbálja ennek a református egyházban tapasztalt hiányát megválaszolni. Tanulmányának elejét és végét közöljük az alábbiakban. Így emlékezzünk és őrizzük meg Ákom Lajos Istenhez, egyházához és nemzetéhez hű alakját szívünkben.

Bódiss Tamás

95. Zsoltár

Nagyszólamu megjutalom isten szombajis

Soprán
f. Fejjetek el.
örvendezzünk az Urnak megadomunk

Alt
f. Fejjetek el.
örvendezzünk

Tenor
f. Fejjetek el.
örvendezzünk

Basso
f. Fejjetek el.
örvendezzünk

a mi szabadításunk köztökjé - nek. Megjünk elé - be, megjünk elé - be -
Megjünk elé - be, megjünk